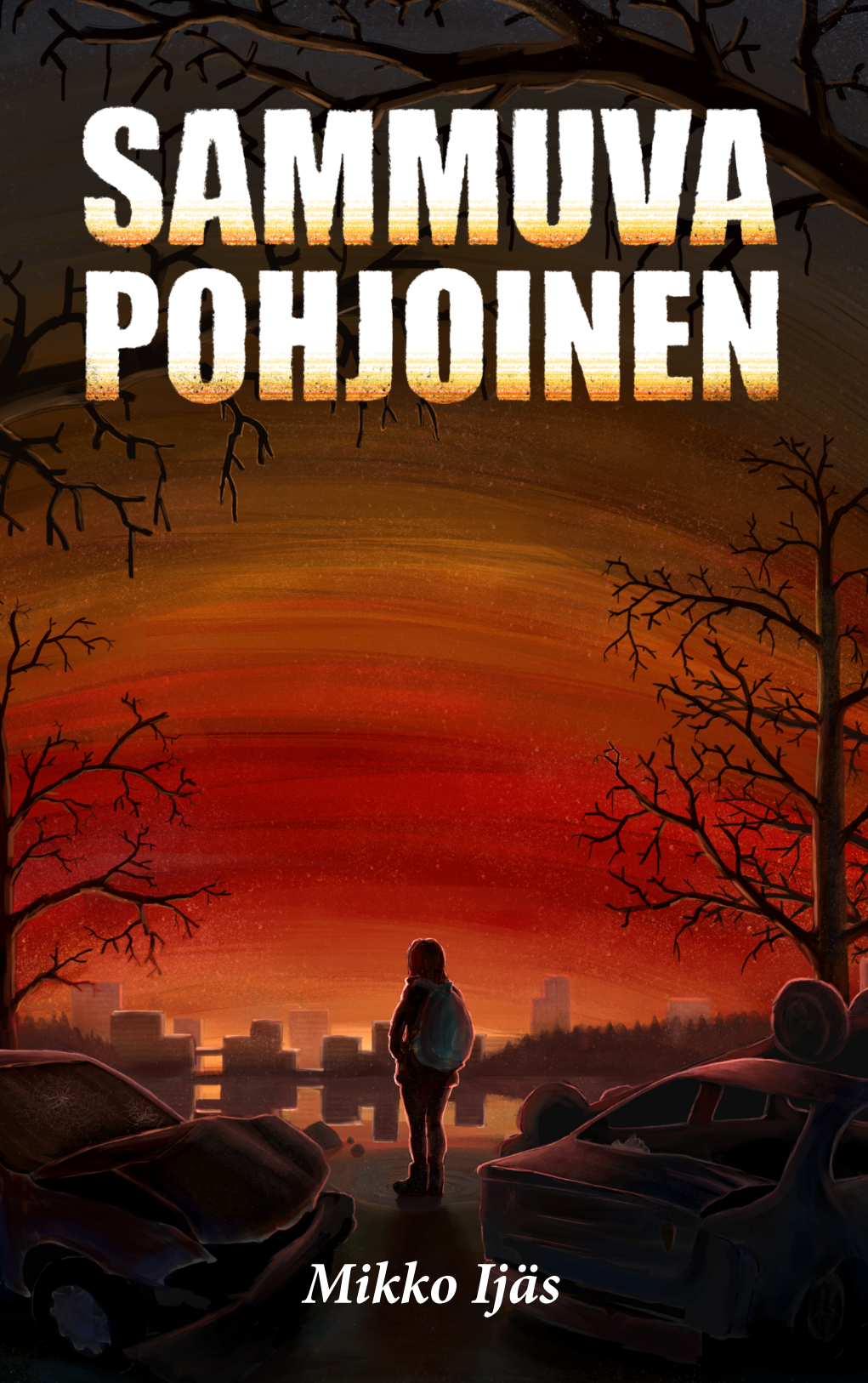

SAMMUVA POHJOINEN

The background of the cover is a dark, atmospheric illustration. It depicts a person with a backpack standing in a desolate, post-apocalyptic landscape. The person is silhouetted against a bright, orange-red sky that suggests a sunset or sunrise. In the foreground, there are two damaged cars, one on the left and one on the right, both appearing rusted and abandoned. Bare, dark tree branches frame the top and sides of the scene. In the distance, a city skyline is visible across a body of water, with buildings reflecting in the calm surface. The overall mood is one of isolation and contemplation.

Mikko Ijäs

Mikko Ijäs

SAMMUVA POHJOINEN

Kuvittanut Aleksi Tamminen

BoDTM
BOOKS on DEMAND

Aleksille
jonka ehdotuksesta tämä seikkailu sai alkunsa

Mikko Ijäs
Sammuva Pohjoinen
BoD – Books on Demand

© 2016 Mikko Ijäs

© 2016 Aleksi Tamminen

Valmistaja: BoD – Books on Demand GmbH, Norstedt, Saksa

Kustantaja: BoD – Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Kuvitus: Aleksi Tamminen

ISBN 978-952-330-505-2

Prologi

Kämmenpohjat tuntuivat jo liisterisen hikisiltä, ja puinen tuoli kovisteli takapuolen alla epämiellyttävästi istumalihaksia, kun hän tuijotti ahnaasti pöydällä olevaa paperiarkkia ja kynää, kuin ne olisivat ainoat asiat koko huoneessa. Ajan, joka vastasi pientä ikuisuutta.

Ajatukset laukkasivat vapaina kuin villihevoset, pyörien, puikkelehtien, temmeltäen. Mielessä kuohui ilon ja sumuisena valjenneen harmaan syysaamun erikoinen yhdistelmä.

Sormet kietoiivat lopulta tummansinisen mustekynän otteeseensa, ja sen ylänappi kliksahti nirhautuneen peukalon alla kertaalleen. Se sujahti A4-paperiarkille, kun ensimmäiset sanat piirtyivät sen puhtaan valkoiselle pinnalle. Kirjoitustyyliä, jonka tärkevä käsi muokkasi etäiseksi versioksi hänen aiemmasta käsialastaan. J-kirjain lipui totuttua alemmas, ässän koukeroihin piirtyivät terävämmät kaaret.

Hän syleili taukoa huokaisten raskaasti liiemmät ilmat pois keuhkoistaan, katsahtaen ylös kattoon ja sen jälkeen kynän päähän. Repaleiset ajatukset leikkivät jälleen piiriä ympärillä, kunnes vähitellen ne löysivät toisensa.

Ja sitten hän viimeisteli kirjeen, jota ei halunnut vastaanottajan koskaan lukevan.

Noora

Pelko. Ahdistus. Suru, tyttö ajatteli.

Noora katsoi lasittuneesti pientä poikaa suoraan kullanuskeisiin silmiin, asettaen itsensä tämän kokoa 35 oleviin rapaisiin, sinimustiin lenkkareihin. Hän tunsi iltahämärän laskeutuvan sisuksissaan. Ei ollut vielä täysin pimeää, mutta kirkkain valo oli laskeutunut jo mailleen.

Niitä sanotaan sielun peiliksi, eikä ihan syyttä. Ne kun heijastavat ihmisen tunteet brutaalin rehellisesti. Ja vielä tehokkaammin silloin, kun tunteet kuohahtavat syvältä viattoman lapsen silmistä.

Ikivanhasta autonrenkaasta väsätyssä keinussa istuva poika luultavasti tarpoi vasta ensimmäisellä vuosikymmenellään, eikä hän varmastikaan ollut tehnyt edes aiemmassa elämässään mitään niin julmaa, että olisi ansainnut niin kivikovaa kohtaloa. Mutta siten vain kävi luoja ties miten lukemattomille lapsille tämän herkältä vaikuttavan pojan lisäksi.

”Mitä tuumit?” Noora kysyi kuin ohimennen.

”Kylmä”, poika vastasi alakuloisesti.

”Me löydetään varmasti paksumpia vaatteita”, Noora sanoi.

”Ne saattaa olla ihan kulman takana.”

”Joo”, tyytyi poika toteamaan.

Sattuma oli kylvänyt satoaan, kun Nooran ja lapsen tiet olivat ristenneet. Tyttö oli etsiskellyt syvissä ajatuksissaan jälleen kerran ruokaa lähellä Koivuhovia ja sen juna-asemaa, kohti Ymmerstaa taivaltaen. Oranssiseinäiset rivitalot olivat kätkeneet sillä kertaa sisäänsä muutaman purkin hernekeittoa sekä puoliksi syödyn suklaalevyn. Asumusten ulkopuolella oli hortoillut pelokas

lapsi, joka ei muutamaa ensimmäiseen viikkoon puhunut kuin muutaman niukan sanan siellä, toisen täällä.

He pitivät sen jälkeen tiukasti yhtä. Kulkivat talosta taloon, kadulta kadulle. Välttelivät parhaansa mukaan vaarallisia Varjolaisia, joita vetivät puoleensa erityisesti voimakkaat äänet ja epätavalliset tuoksut. Siten Nooraa ei juurikaan harmittanut se, ettei poika soittanut alati suutaan.

Uteliaisuus pysyi kuitenkin suurena; tyttö halusi oppia pojasta lisää, muttei tahtonut painostaa häntä – vielä ei ollut sen aika.

Pian kaksikko mittaili verkkaisesti Martinsillantietä kuluneilla kengillään, ja suunnisti kohti Suomenojan suurta liikenneympyrää, edeten kohti liikkeitä, joiden julkisivut piirtyivät esiin pahaisina irvikuvina itsestään. Ostoskeskukset, kaupungit ja aiemmin sykkivää elämää sädehtineet kulutuskeitaat korostivat karmivalla tavalla sitä kurimusta, joka oli levittänyt kouransa yhteiskunnan ympärille vain muutaman hassun kuukauden aikajänteellä. *Tällaista tuhoa ei viimeinen hallitukseen saanut aikaan*, Noora mietti. *Vaikka se lähellä olikin.*

Hän mielsi itsensä kevyesti epätyypilliseksi lukion toista käyväksi nuoreksi – tai käyneeksi. Joskus se raadollinen pikkuseikka, että tytön entinen koulu Kuninkaantiellä todennäköisesti kuhisi Varjolaisia, joista osa ehkä tarpoisi opinahjon käytäviä hänen entisinä ystävinään, pääsi joskus unohtumaan. *Matikan opettaja taisi kyllä alun alkujaankin vaappua sellaisena siellä*, hän mietti.

Noora ei rakastanut alkoholinhuuruisia bileitä, kalliita merkkivaatteita tai baareihin keinottelua. Hän ei ollut erityisen suosittu tai vihattu. Hän vain oli – yksi lukemattomista.

Luonnollisen porkkananpunaiset polkkamallin hiukset leikkivät vähän väliä tämän silmillä kiertyen vaivattomasti pienille kiharoille. Hän muistutti hienokseen sotkuisine tukkineen

”out of bed” -hiustuotteiden mainoksissa keimailevia malleja. Haaleat pisamat näkyivät kapeassa, suorassa nenässä söpösti vain nimeksi asti. Oikeaa poskea koristi yksi luomi.

Armeijanvihreä parkatakki vaatetti tyttöä sopivan lämpimästi marraskuussa. Tummansiniset pillifarkut korostivat Nooran kapeaa uumaa ja sopusuhtaisen pientä peppua, joka aiemmin käänsi teinipoikien päitä Kuninkaantien lukion käytävillä. Espoon asfalttia hän kulutti mokkanahkaisilla saappailla, joiden paksu fleecevuoraus säilytti miellyttävästi lämmön pienissä varpaissa. Niiden kynnet halkeilivat aluksi pahasti pitkien taivallusten jälkeen, mutta nyt ne olivat jo karaistuneet uuteen elämään.

Olemattoman ravinnon takia 165 senttiä pitkä tyttö karisti nopeasti nekin ylimääräiset rasvat kehostaan, jotka olivat tarttuneet viikonloppujen irtokarkki- ja suklaaostosten vuoksi Nooran luontaisen solakkaan varteen. *Rasvakerros on nyt käytetty.*

Vajaa vuosi sitten hän oli ansainnut ensimmäisen oikean työpaikkansa, kun tyttö oli päässyt töihin urheiluliikkeen varastoon hyllyntäyttäjäksi koulunkäynnin ohella. Yksi työhaastattelun kysymyksistä oli jäänyt tämän mieleen klassisena, kun haastatteli kysyi, missä tyttö olisi puolen vuosikymmenen päästä.

Viisi vuotta? Kivat sulle. Olen onnekas, jos olen elossa vielä viiden päivän kuluttua, Noora mietti. Hän ei tietenkään vastannut niin, koska ei kyennyt näkemään tulevaisuuteen.

Tyttö vaipui taas hetkeksi mietteisiinsä muistoon hukkuen.

* * *

Kun linnut visertävät, ja aikaiset pajunkissat tekevät tuloaan solisevien purojen vieressä, vastaanottaa Noora keväisenä

tiistai-iltapäivänä XXL-urheilukaupassa työskennellessään uudet toimitukset, loputtoman tuntuisen pahvilootien tungoksen. Tyttö nappaa käteensä kiiltelevän terävän, oranssikahvaisen veitsen – sellaisen, josta tänä päivänä saattaa riippua elämä ja kuolema – ja availee paketit, toisen toisensa perään. Ne pitävät sisällään hyvin tavallisia urheiluvälinekaupan tavaroita: tennispalloja, käsipainolevyjä ja -tankoja, urheilujuomia sekä välipalapatukoita.

Kun Noora lopulta pitkän hikisen huhkimisen jälkeen riistää teipit viimeisestä laatikosta, sen sisältö lumooa hänet.

Jousipyssyjä.

Siepatessaan halvan, mustan ja lilan värisen vastakaarijousen sieviin kätösiinsä, Nooran sisällä syntyy harvinainen tunne. Aloittelijoille suunnattu pitkän matkan ase ajaa tytön sydämen pamppailemaan jännityksestä, sillä hänen rakastamansa kirjasarjan sankarittaren ase näyttää ihan samalta. Jänteen kiristäminen tuntuu näpeissä kiehtovalta ja oudosti voimaannuttavalta.

Työtehtävät pysähtyvät hetkeksi, kun tyttö kuvittelee itsensä ampumaan mehukkaita omenia niiden ärsyttävien pissisten päiden päältä, jotka mielenkiintoisilla historian tunneilla puhuvat opettajan päälle, kun tämä yrittää valistaa nuoria maan toivoja parhaansa mukaan.

Pelkkä ajatus kuljettaa Nooran kasvoille lavean hymyn.

* * *

”Sinähän olet syntynyt jousi kädessäsi.”

Nooran valmentaja ei peittele intoaan, kun tyttö ampuu maastonvärisellä komposiittijousella ensimmäisellä harjoitustunnillaan Tuulimäen sisähallin karujen harmaaseinien

uumenissa. Noora tietää, että valmentajan tehtäviin kuuluu valaa uusi oppilas piripintaan uskoa itseensä. Tämän sisällä kytee silti kipinöitä ritisevä ajatus, että tällä kertaa mies todella tarkoittaa oikeasti kauniita sanojaan.

Nooran isä seuraa tunnin etenemistä tyytyväisenä myhäillen. Nuorempana metsästämistä harrastaneen miehen silmät täyttyvät liikutuksesta, kun Noora virittää siron pehmeällä liikkeellä keltasulkaisen hiilikuitunuolen korvalleen, salpaa henkensä kulun, ja laukoo harjoitustunnin loppupuolella ensimmäisen, suoraan mustavalkoisen taulun keskelle osuvan napakymppinsä.

Se saa isäukon pakahtumaan ylpeydestä. ”Lienee turha kysyä, mutta haluat varmaan toistekin tänne ampumaan?” hän kysyy tyttäreltään, kun tunti on kulunut umpeen. Noora ei edes vastaa siihen mitään. Riittää, että tyttö katsoo isäänsä säteilevä hymy silmissään ja suupielissään.

Isä nyökkää, ja nauraa takaisin.

* * *

Isä... missä ihmeessä sinä oikein olet? Muisto laukaisi Nooran mielessä kipeän ajatuksen.

Vajaa kuukausi takaperin tyttö oli kadottanut isänsä olosuhteissa, joille mikään mahti maailmassa ei voinut yhtään mitään. Siltä se ainakin tuntui.

Ajatukset temmelsivät mielessä. Hengittäisikö tärkein ihminen hänen elämässään vielä tämän uuden julman maailman ilmaa? Toivonriipeeseen takertuminen tuntui epätoivoiselta, mutta samalla myös mahdolliselta; hänen kirkasjärkinen isänsä keksi keinot tilanteessa kuin tilanteessa. Osasi metsästä ja suunnistaa tähtitaivaan alla. Oli aina jaksanut valvoa Nooran

sängyn vieressä, kun tämä oli lapsena nähnyt pahaa unta.

Yhteiskunnan vajoaminen polvilleen tapahtui vain joitakin kuukausia sitten, mutta se aika tuntui hämmentävän pitkältä. Jokainen ahdistavassa maailmassa vietetty hetki mateli ainakin triplasti verkkaisempana kuin normaalisti.

Kello jähmettyi kauhun edessä.

* * *

Välimatka urheiluliikkeen ja nuoren parivaljakon välillä hupeni hupenemistaan. Tyttöä patisti eteenpäin polttava halu, kuttava mahdollisuus löytää todennäköisesti lattiasta kattoon putsatun kaupan hyllyiltä tai varastojen uumenista edes jonkinlainen väline puolustautumiseen.

Kiväärit ja teräaseet tekivät lähes varmasti kauppansa ensimmäiseksi, mutta käyttäjältään enemmän taitoa vaativat jouset nuolineen notkuisivat hyllyillä vähemmän haluttuina – ainakin tytön mielessä.

Ensin se oli ehkä tuntunutkin täysin mahdolliselta – vältellä hirviöitä vain nopein jaloin ja kirkkain tuumin. Ujo poika kuitenkin asetti Nooran ajatukset tyystin uuteen järjestykseen, kun kaksikko taivalsi urbaanissa asvalt tierämaassa ilman kunnollista mahdollisuutta pistää kamppoihin. Miten ihmeessä hän pystyisi suojelemaan heikkokuntoista ja heikon ravinnon uuvuttamaa lasta, jos lauma niitä olioita saartaisi heidät? Yksin tyttö ehkä pystyisi keplottelemaan itsensä tilanteesta, mutta pojan kanssa asiat muuttuivat paljon mutkikkaammiksi. Eikä hän pitänyt lamaannuttavasta haurauden tunteesta.

Oli pakko löytää jonkinlainen ase. Ihan pakko.

Samuel

Yöt. Pahimpia.

Poika ei pitänyt niistä. Hetkistä, kun loppusyksyn säkki-harmaa pimeys nappasi maat ja mannut panttivangikseen. Tunneista, kun katuvalot eivät loistaneet eivätkä kerrostalojen ikkunat hehkuneet enää lämmintä elämää.

Pimeydessä pelon tehostama kuuloaisti suojeli ikäviltä yllätyksiltä, mutta silti ei aina voinut tietää, kurkistaisiko nurkan takaa hiljaisena paikallaan jurnuttanut Syöpykki, jonka sieluton katse porautuisi mehukkaisiin ruumiinosiin – laihoihin sellaisiin. Se vähä mitä oli vielä jäljellä, voisi maistua oliolle rapeana laatulihana.

Toisaalta kaiken kätkevä hämärä käänsi asetelmat yhdellä tavalla myös päälaelleen: yöaikaan saattoi itsekin edetä huomaamattomasti, ja pysyä kätkössä kaikenlaisilta ryöstöjoukoilta. Kanssaihmisiltä.

Siinä tilanteessa muiden ihmisten olisi pitänyt yhdistää miekat, eikä kääntyä toisiaan vastaan. Sellaisen vaaleanpunaisen fantasian sijaan pääkaupunkiseutu muuttui nopeasti taistelutantereeksi betoniviidakon lakeineen. Vahvat pysyivät hapessa kiinni ja heikot nääntyivät varjoihin. Jäivät tavalla tai toisella armotta hampaisiin.

Kevytrakenteisen, alle parikymppisen, Samuelin varovaiset askeleet rahisivat pimeydessä. Päällään poika piti ehkä hieman liian hentoja vaatteita loppusyksyn alati kolenevaan säähän: Luhdan eri villamateriaaleja sekoittanut välimallin takki oli toimittanut Samuelille vuosia lempipalttoon virkaa. Niin suo-

raksi kuin mahdollista leikatut, Fazerin sinisen sävyiset farkut laskeutuivat jämäkästi hänen ohuita reisiään pitkin. Mustien varsitennareiden toisen kengän päästä irvisti ikävä viilto, joka levitessään lisää paljastaisi harmaat, maailmanlopunkin kestävät villasukat, jotka Samuelin rakas Helvi-mummo oli kutonut joululahjaksi pari vuotta sitten.

Selässä roikkui väljistä hihnoista vaaleanruskea Adidaksen reppu, joka sisälsi käytännössä tämän koko vaatimattoman omaisuuden. Toisaalta turhuuksien raahaaminen mukanaan ei palvellut enää ketään eikä mitään.

Kännykkä, jolla voisi päivittää tilanteesta pikkunäppäriä päivityksiä Facebookiin? Älä unta näe! Kenties naseva twiitti selfieineen, kun juuri teilasi Syöpykin tyylikkäällä puukon survaisulla? Olisiko hölmömpää! Vai jatkaisiko kesken jäänyttä seikkailupeliä kannettavalla pelikonsolilla? Laitteen akku tosin oli kuukahtanut jo aikapäiviä sitten, ja sen jälkeen laite oli päätynyt nopeasti turhan painon vuoksi tienvarteen.

Ennen Samuelille niin rakkaat esineet ja asiat olivat muuttuneet turhiksi matkan hidastajiksi, jotka eivät antaneet nykytilanteeseen minkäänlaista lisäarvoa. Ne kuuluivat siihen lähihistoriaan, millaisena aiempi maailma muistettiin.

* * *

Matkanteko Kirkkonummelta Espooseen kesti niissä olosuhteissa päiväkausia. Samuel ei ollut koskaan pitänyt Espoon keskusta erityisen mielekkäänä osana Suomen toiseksi suurinta kaupunkia, mutta hyvästä syystä hän silti odotti näkevänsä jo sen rumat harmaat kerrostalot ja palikkamaiset ostoskeskukset toivoa janoavissa silmissään.

Kirkkonummi muuntui nopeasti todelliseksi helvetiksi maan päällä, kun ihmiselämälle kintaalla viittaavat ryöstöjoukot ja hyödykkeitä keinoja kaihtamatta kahmivat bandiitit pitivät sitä rautaisessa otteessaan; melkein missä tahansa voisi elää paremmin kuin uuden ajan Kirkkonummella.

Reitti kohti parempaa kulki rautatien läheisyydessä. Hän ei astellut suoraan kiskoja pitkin, muttei myöskään ajautunut liian etäälle niistä. Poika kävi Masalan kohdalla etsimässä läheisistä omakotitaloista ruokaa ja tarvikkeita, mutta muut onnenonkijat olivat putsanneet asumukset lattiasta kattoon. Saaliksi jäi vain sardiinia ja lihasäilykkeitä sekä omenahillopurnukka, jonka sisältö ei tummanruskean värin perusteella näyttänyt enää erityisen houkuttelevalta.

Talot siellä olivat toistensa hiilikopioita. Samuel kuvitteli niitä katsellessaan mielessään mennyttä aikaa, ja näki niiden pihoiilla leikkiviä lapsia, kesäkuumilla makkaraa grillaavia vanhempia ja hänen ikäisiään teinipoikia ajelemassa viritetyillä mopoillaan.

Joskus asuntojen sisältä saattoi löytyä tyhjä vauvan kehto, joka sai kylmät väreet riehumaan Samuelin luisevassa selässä.

Talon numero yhdeksän oveen ripustettu kyltti *Tervetuloa* kyhjötti paikallaan pari senttiä vinksallaan. Autotallin ovi raottui kutsuvasti hänen silmissään. Sen kaltaisista tiloista ei kuitenkaan yleensä löytynyt juuri mitään hyödyllistä: pultit, mutterit, vaihtopullot, öljyt – turhaa painolastia repun pohjalla.

Mutta eihän sitä koskaan tiennyt, kuka Kirkkonummen heinähatuista olisi piilottanut autotalliinsa pistoolin tai haulikon valtaisan luotivaraston kera. Pelkkä ajatuskin siitä sähköisti pojan jännittyneeksi.

Rakennuksen seinustaan nojasi keskiosastaan tummansininen ja käyttöpinnostaan karkaistu sorkkarauta, joka vaikutti

hyväkuntoisuudessaan melkein iskemättömältä. *Ihan käypä yö-määse*, hän ajatteli. Poika poimi työkalun näppeihinsä, heilutteli sitä aikansa kömpelösti, ja viskasi sen sitten parhaat päivänsä nähneeseen selkäreppuunsa. Sorkkarauta jäi kurkistamaan sieltä ilkkurisesti.

* * *

Peltoaukeat, syksyn koleuden riistämät metsämaisemat ja asuinalueet vaihtuivat tiuhaan tahtiin, kun Samuel vihdoin ylitti Kirkkonummen ja Espoon rajan. Hän tiesi olevansa Mankin hiirenhiljaisella juna-asemalla, jonka puomit varoitusvaloineen eivät olleet liikkuneet enää vuosiin, eivätkä koskaan tulisi enää liikkumaankaan.

Puolisen kilometriä siitä eteenpäin kiskoilla lepäsi valkorunkoinen juna. Runsaalla määrällä violettia flirttaileva kulkupeli paljastui uudemman malliston Sm5-lähijunaksi, joista ensimmäiset otettiin käyttöön jo reilu vuosikymmen takaperin. Sen etummainen vaunu näkyi tipahtaneen pois kiskoiltaan. Junan ympärillä lojui liikkumattomia ruumiita harvakseltaan siellä täällä. Yksi sellainen repsotti särkyneen ikkunan kehyksestä.

Ruumiiden ja pientareelle puksuttaneen junan kaltaisia asioita hän oli odottanut.

Muttei sitä. Ei ainakaan siellä.

”APUA!” Joku huusi keuhkojensa täydeltä.

Samuel jähmettyi ja jokainen lihas hänen kehossaan supistui kankeaksi. Ajatukset päässä jumahtivat. Poika tunsu kehossaan ihmeellistä värinää.

Kuka hullu sinne menisi? hän ajatteli.

”APUA!”

”Paskat.” Hän kaivoi repusta sorkkaraudan käsilleen, ja pian harppoi ensimmäisiä kiivaita juoksuaskeliaan kohti kolmen sadan metrin päässä häämöttänyttä junaa.

Sydämen lyönnit alkoivat kiihtyä kilpaa askelien kanssa nuoressa kehossa. Tuntui, että hän juoksi kovinta vauhtiaan koskaan, kun paniikki kehossa risteili tuntemuksia vääristellen.

Samuel saapui junan liepeille, jonka perimmäisen vaunun ovet retkottivat avoinna. Sisältä pojan korviin kantautui heikkoa valitusta.

Ote sorkkaraudasta lujeni. Kylmä hiki matkasi aluspaitaan. Hän tunsu kurkkunsa ympärille kietoutuvan jotakin puristavaa. Poika kasasi kaiken rohkeutensa ja kurkisti varoen ovesta vaunun kuolemanhajuiseen ytimeen.

Toivo ei tukahdu

Suomi kituu hiljaisella liekillä palaen – hylätyillä kaduilla ja tyhjäksi ryöstettyjen kauppakeskusten uumenissa vaeltaa moninainen synkkyys, joka laventaa koko ajan kutistuvaa selviytyjien joukkoa. Jatkovasti leviävän katastrofin näyttäessä oikeat kasvonsa on inhimillisyys koetuksella; onko toivolla, hyvyydellä ja ilolla enää sijaa elämässä?

Tarina alkaa Noorasta – tavallisesta teinitytöstä, jonka harteille sysätään yllättäen suuri vastuu. Kyse ei enää ole hänen itsensä selviytymisestä, kun rinnalla kulkee joku, jolle ei halua tapahtuvan mitään pahaa.

Jännittävä ja tapahtumarikas selviytymisseikkailu seuraa kuuden ihmisen yllättävää matkaa pääkaupunkiseudulla – paikoissa, joissa olet itsekin saattanut käydä. Mikko Ijäksen viihdyttävä, koukuttavaa ja sähköistä tarinankerontaa sekoittava esikoisteos etenee kuin vuoristorata.

